

Government of Maharashtra

महाराष्ट्र शासन

शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे

अध्ययन निष्पत्ती निहाय संसाधन पुस्तिका

(मसुदा प्रत)

सन- २०२३-२०२४

विषय- मराठी, गणित आणि इंग्रजी

मनोगत

महाराष्ट्र राज्याने सन २०१५-१६ पासून प्रगत शैक्षणिक कार्यक्रमांतर्गत राज्यातील प्रत्येक मुलाला पायाभूत साक्षरता व संख्याज्ञान प्राप्त व्हावे यासाठी अनेक भरीव व परिणामकारक असे कार्यक्रम कार्यान्वित केले आहेत. या कार्यक्रमांतर्गत मराठी, गणित व इंग्रजी या विषयाचे दर्जेदार असे शैक्षणिक साहित्य विकसित करून ते शाळांना वितरीत करण्यात आलेले आहे. नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० प्रामुख्याने पायाभूत साक्षरता व संख्याज्ञान विकासाची प्रक्रिया अभियान स्वरूपात पुढे नेण्याबाबत आग्रही आहे. या धोरणास अनुसरून पुणे जिल्ह्यातही विद्यार्थ्यांना पायाभूत साक्षरता आणि संख्याज्ञान प्राप्त व्हावे यासाठी विविध स्वरूपात प्रयत्न केले जात आहेत. यामध्ये जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था पुणे यांच्या माध्यमातून शैक्षणिक वर्ष २०२१-२२ च्या सुरवातीला “अध्ययन नुकसान सुधारात्मक कार्यक्रम” घेण्यात आला. ज्यामुळे कोविड काळात शाळा बंद असताना विद्यार्थ्यांचे झालेले अध्ययन नुकसान भरून येण्यास मदत झाली. त्यानंतर शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४ मध्ये निपुण क्षमता विद्यार्थ्यांना साध्य व्हाव्यात यासाठी “निपुण भारत गुणवत्ता वृद्धी कार्यक्रम” या ९० दिवसांच्या कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करण्यात आली. तसेच दरमहा होणाऱ्या शिक्षणपरिषदा यामधून शिक्षकांना विविध शैक्षणिक विषयांवर सातत्याने मार्गदर्शन केले जात .

जिल्ह्यातील प्रत्येक मुलाला गुणवत्तापूर्ण शिक्षण मिळायला हवे असेल तर वर्गस्तर आंतरक्रिया प्रभावी होणे आवश्यक असते. उपलब्ध शैक्षणिक संसाधनांचा नियोजनबद्ध वापर हा या प्रक्रियेतील कळीचा मुद्दा असतो. सद्यस्थितीत शाळांमध्ये उपलब्ध असलेल्या साहित्याचा योग्य रीतीने व क्रमाने वापर झाल्यास प्रत्येक मुलाच्या पायाभूत साक्षरता व संख्याज्ञान विकासाचे उद्दिष्ट निश्चितपणे पूर्ण होऊ शकते.

अध्ययन निष्पत्ती साध्य करण्यासाठी कोणत्या साहित्याचा वापर, कोणत्या अध्ययन निष्पत्तीसाठी करायचा, याची नेमकी माहिती शिक्षकांच्या हाताशी असण्याची गरज लक्षात घेवून सदरहू मार्गदर्शिका विकसित करण्यात येत आहे. या पुस्तिकेमुळे :

- दैनंदिन अध्ययन अध्यापनात वापरण्यासाठीचे नेमके साहित्य निवडणे सोपे जाईल.
- अध्ययन निष्पत्तीला अनुसरून कृतींचे नियोजन करता येईल.
- आपल्या वर्गातील ज्या विद्यार्थ्यांना ज्या अध्ययन निष्पत्तीसाठी अधिक मदतीची गरज आहे त्यांच्यासाठी नेमकेपणाने पाठ्यपुस्तकातील कृतींची व साहित्याची निवड करता येईल.

अशा प्रकारे ही पुस्तिका सर्व शिक्षकांसाठी रोजच्या कामाची दिशा दाखवणाऱ्या व सतत सोबत असणाऱ्या एका विश्वासू साथीदाराचे काम करू शकते. पुणे जिल्ह्यातील शिक्षक व पर्यवेक्षीय अधिकारी या पुस्तिकेच्या मदतीने प्रत्येक मुलाला वयानुरूप आणि इयत्तानुरूप अध्ययन निष्पत्ती साध्य करण्याचे आपले काम अधिक प्रभावीरित्या करू शकतील असा आम्हाला विश्वास आहे. प्रस्तुत पुस्तिका सहविकासित करण्यासाठी ज्या शिक्षक अध्यापकाचार्य, जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे येथील माझे सहकारी तसेच लिडरशिप फॉर इक्विटी संस्थेचे सदस्य यांनी मोलाचे योगदान दिलेले आहे. त्याबद्दल संस्था कृतज्ञ आहे.

डॉ. नेहा बी. बेलसरे

प्राचार्य,

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.

अनुक्रमणिका

विषय: मराठी

- १) इयत्ता सहावी.....पृष्ठ क्रमांक ०१ ते ०४
- २) इयत्ता सातवी.....पृष्ठ क्रमांक ०५ ते ०८
- ३) इयत्ता आठवी.....पृष्ठ क्रमांक ०९ ते १२

विषय: गणित

- १) इयत्ता सहावी..... पृष्ठ क्रमांक १३ ते १७
- २) इयत्ता सातवी..... पृष्ठ क्रमांक १८ ते २०
- ३) इयत्ता आठवी..... पृष्ठ क्रमांक २१ ते ५१

विषय: इंग्रजी

- १) इयत्ता सहावी..... पृष्ठ क्रमांक ५२ ते ५३
- २) इयत्ता सातवी.....पृष्ठ क्रमांक ५४ ते ५६
- ३) इयत्ता आठवी..... पृष्ठ क्रमांक ५७ ते ५८

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
इयत्ता निहाय अध्ययन निष्पत्ती आणि संसाधने
इयत्ता- सहावी, विषय- मराठी

अनु. क्र.	अध्ययन निष्पत्ती विधान	पाठ्यपुस्तक, पृष्ठ क्रमांक
१	आपल्या परिसरातील व्यक्तीचे शब्दचित्र रेखाटतात.	पाठ्यपुस्तक भाग १ - पृष्ठ क्रमांक ११ , शिक्षकांसाठी पाठ्यपुस्तक भाग २ - पृष्ठ क्रमांक २ , प्रश्न५ - माझी आई या विषयावर दहा ते पंधरा ओळी लिहा.
२	इतरांनी सांगितलेले व अनुभवलेले अनुभव आवश्यकतेनुसार लिहितात. उदा.चौक,बसस्थानक,रेल्वे स्थान इत्यादी सार्वजनिक ठिकाणांवरील अनुभव.	पाठ्यपुस्तक भाग १ - पृष्ठ क्रमांक ११ , शिक्षकांसाठीची चौकट पाठ्यपुस्तक भाग १ - पृष्ठ क्रमांक ४ , प्रश्न५ - सायकल शिकताना तुम्हाला आलेले अनुभव लिहा. पाठ्यपुस्तक भाग २ - पृष्ठ क्रमांक २ , प्रश्न३ - कविता वाचताना तुम्हाला कोणकोणते प्रसंग अस्वस्थ करतात ते लिहा. पाठ्यपुस्तक भाग २ - पृष्ठ क्रमांक १८, मनाने उत्तर लिहा. पाठ्यपुस्तक भाग ४ - पृष्ठ क्रमांक १८ , प्रश्न७

३	कविता,गाणी अभिनयासह व योग्य आरोह व अवरोहासह आनंददायी पद्धतीने म्हणतात.	पाठ्यपुस्तक १ ते ४ भागातील सर्व कविता
४	दिलेल्या उताऱ्यांचे समजपूर्वक वाचन करून त्याचे परिच्छेद करतात, तसेच त्यास योग्य शीर्षक देतात.	पाठ्यपुस्तक १ पृष्ठ क्रमांक २० पाठ्यपुस्तक १ -पृष्ठ क्रमांक ६, ११,२०,२७ पाठ्यपुस्तक २ -पृष्ठ क्रमांक २५ पाठ्यपुस्तक ३-पृष्ठ क्रमांक ७,२०, पाठ्यपुस्तक ४-पृष्ठ क्रमांक ५ या सर्व उताऱ्याकरिता परिच्छेद तयार करून शीर्षक देण्याचा प्रश्न देउ शकतो
५	पाहिलेल्या ,एकलेल्या गोष्टी/घटना/मुद दे स्वतःच्या भाषेत कथन करतात,उदा. अपूर्ण गोष्ट पूर्ण करणे,	पाठ्यपुस्तक १- पृष्ठ क्रमांक ४, प्रश्न क्रमांक ४ ते ७ व उपक्रम , पृष्ठक्रमांक १३ प्रश्न २ , पृष्ठक्रमांक १४ कवितेच्या ओळी पूर्ण करूयात. पृष्ठक्रमांक १७ प्रश्न क्र २ , पृष्ठक्रमांक १८ प्रश्न ३, पृष्ठक्रमांक २३ प्रश्न ३ ते ६ , पृष्ठक्रमांक २३ प्रश्न २, पृष्ठ क्रमांक २६ प्रश्न क्र २ , पाठ्यपुस्तक २-पृष्ठ क्रमांक १२, हे करून पाहुयात (ई) पाठ्यपुस्तक ३-पृष्ठ क्रमांक ७ हे करून पाहुया अ, पृष्ठ क्रमांक १२ नवीन काही शोधुयात आ , पृष्ठ क्रमांक १५ प्रश्न ६ पाठ्यपुस्तक ४-पृष्ठ क्रमांक ९ प्रश्न ३ ,६ पृष्ठ क्रमांक १५ हे करून पाहुया, पृष्ठ क्रमांक १८, प्रश्न ३, पृष्ठ क्रमांक २२ उपक्रम, पृष्ठ क्रमांक २२

६	पाहिलेल्या व ऐकलेल्या घटना (उदा. स्थानिक सामाजिक घटना कार्यक्रम)यांविषयी न अडखळता बोलतात, प्रश्न विचारतात, मत मांडतात.	पाठ्यपुस्तक ४-पृष्ठ क्रमांक २२ विचार करून सांगूयात पाठ्यपुस्तक २-पृष्ठ क्रमांक १४ विचार करून सांगूयात
७	मराठी भाषेची विविध साहित्यप्रकार, बातम्या, वृत्तपत्र, मासिके, इंटरनेटवर प्रसिद्ध होणारे साहित्य इत्यादी समजपूर्वक	पाठ्यपुस्तक २-पृष्ठ क्रमांक ६ शोध घेऊया ,आ , पृष्ठ क्रमांक १६ शोध घेऊया ,आ , पाठ्यपुस्तक ३-पृष्ठ क्रमांक ११ नवीन काही शोधूया पाठ्यपुस्तक ४-पृष्ठ क्रमांक १ चर्चा करून सांगूया , पृष्ठ क्रमांक १० शोध घेऊया अ, पृष्ठ क्रमांक १५ हे करून पाहुया
८	मराठी भाषेची वैशिष्ट्ये जाणून घेऊन त्यांच्या आनंद घेतात उदा. कवितेची गेयता,कथे	पाठ्यपुस्तक १- -पृष्ठ क्रमांक ४ खेळुया शब्दांशी आ, पृष्ठ क्रमांक २३ खेळुया शब्दांशी , पृष्ठ क्रमांक २६ खेळुया शब्दांशी अ पाठ्यपुस्तक २-पृष्ठ क्रमांक २, प्रश्न इ , उपक्रम २ , पृष्ठक्रमांक १८ - शिक्षकांसाठी ची चौकट , पृष्ठक्रमांक २० - प्रश्न ३ पाठ्यपुस्तक ३-पृष्ठ क्रमांक ३ , सुविचार , पृष्ठ क्रमांक १६ ऐ , पृष्ठ क्र १७ ई, पृष्ठ क्रमांक १९ सुविचार , पृष्ठ क्रमांक २४ खेळुया शब्दांशी आ, पृष्ठक्रमांक २६ म्हणी पाठ्यपुस्तक ४-पृष्ठ क्रमांक ४ खेळुया शब्दांशी आ , पृष्ठ क्रमांक १५ अ, ई,इ, पृष्ठक्रमांक १८ खेळुया शब्दांशी अ, पृष्ठक्रमांक २२ प्रश्न ४, पृष्ठक्रमांक २४
९	विभिन्न साहित्यप्रकारांत लिहिलेल्या लेखनसाहित्याचे आरोह-अवरोह व योग्य गतीने वाचन करतात.	पाठ्यपुस्तकातील पाठाखालील दिलेल्या उताऱ्याचे , विविध गोष्टी , विविध मासिके (उदा - किशोर , जीवनशिक्षण) यातील उताऱ्यांचे आरोह व अवरोह सह वाचन मुलांकडून करून घेणे

१०	विविध विषयांसाठी, विविध उद्देशांसाठी लेखन करताना विरामचिन्हांचा योग्य वापर करतात.	पाठ्यपुस्तक २-पृष्ठ क्रमांक १४ विरामचिन्हांची चौकटीत नावे लिहा. पृष्ठ क्रमांक ८ (योग्य विरामचिन्ह घाला) , पृष्ठ क्रमांक १४ (विरामचिन्हांची चौकटीत नावे लिहा)
११	वेगवेगळ्या प्रसंगी, वेगवेगळ्या उ द ्देशानुसार लिहिताना शब्द,शब्दसमूह, वाक्य, वाक्यप्रचार,म्हणी य	पाठ्यपुस्तक २-पृष्ठ क्रमांक २ खेळुयात शब्दांशी , पृष्ठ क्रमांक ६ प्रश्न अ,आ,ई , पृष्ठ क्रमांक ११ खेळूया शब्दांशी , पृष्ठ क्रमांक १६ - खेळूया शब्दांशी पाठ्यपुस्तक ३-पृष्ठ क्रमांक १६ , पाठ्यपुस्तक ४-पृष्ठ क्रमांक १५ अ , पृष्ठ क्रमांक १८ अ, पृष्ठ क्रमांक २२ प्रश्न ४ , पृष्ठ क्रमांक २४ ,
१२	व्याकरण घटकांची माहिती घेतात व त्यांचा लेखनात योग्य वापर करतात.उदा.नामाचे प्रकार, सर्वनामांचे प्रकार, विशेषण व विशेष्य,विशेषणांचे प्रकार क्रियापदांचे प्रकार, शुद्धलेखनाचे नियम इत्यादी.	पाठ्यपुस्तक १-पृष्ठ क्रमांक ५,६ , १० , १८ (भाववाचक नाम) , १९ , २० (शिक्षकांसाठी), २७ पाठ्यपुस्तक २-पृष्ठ क्रमांक ३ , ६,१४,२१ पाठ्यपुस्तक ३-पृष्ठ क्रमांक ८,१२,१७ पाठ्यपुस्तक ४-पृष्ठ क्रमांक ६,१२
१३	सार्वजनिक ठिकाणाच्या सूचना समजपूर्ण वाचतात.	सार्वजनिक ठिकाणी कोणकोणत्या सूचना असतात यावर मुलांशी चर्चा करून सूचनांची यादी बनविणे , जसे उदा. रूग्णालयाच्या आसपास शांतता पाळा , हॉर्न वाजवू नका शाळेच्या आसपास पुढे गतिरोधक आहे

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
इयत्ता निहाय अध्ययन निष्पत्ती आणि संसाधने
इयत्ता- सातवी, विषय- मराठी

अनु. क्र.	अध्ययन निष्पत्ती विधान	पाठ्यपुस्तक, पृष्ठ क्रमांक	बालसाहित्य (पुस्तके)
१	कोणतेही चित्र /घटना, प्रसंग पाहून त्याचे स्वतःच्या पद्धतीने तोंडी किंवा लेखी स्वरूपात वर्णन करतात.	भाग ३ पृष्ठ क्र.११ वरील पहिली कृती, भाग क्र.३ मधील पृष्ठ क्र.२३ वरील कृती क्रमांक ३,४,५ भाग क्र.२ मधील पृष्ठ क्र.१९ वरील उपक्रम क्र.१ भाग क्र.३ मधील पृष्ठ क्र.४ वरील कृती (प्रेक्षणीय स्थळ)	विविध वर्तमानपत्रे व मासिके यातील चित्रे
२	दिलेल्या उताऱ्यांचे समजपूर्वक वाचन करून योग्य शीर्षक देतात.	भाग क्र.३ मधील पृष्ठ क्र.११ वरील कृती क्रमांक ३	गोष्टीची पुस्तके
३	परिसरातील लोककथा,लोकगीते आणि बोलीभाषा यांविषयी चर्चा करतात व त्यांचा आस्वाद घेतात.	भाग क्र.२ मधील पाठ क्र.८ ,कविता क्र.१० पृष्ठ क्र.२०, भाग क्र.१ मधील पृष्ठ क्र.१४ वरील अहिराणी बोली हा उतारा भाग क्र.२ मधील पृष्ठ क्र.२३ वरील सामवेदी बोली हा उतारा भाग क्र.२ मधील पृष्ठ क्र.२३ वरील शोध घेऊया ही कृती भाग क्र.१ मधील पृष्ठ क्र.१४ वरील शोध घेऊया ही कृती	-----

४	परिसरातील सामाजिक समस्यांची माहिती घेतात त्याबाबत आपले मत मांडतात.	भाग क्र.४ ,पृष्ठ क्र.९ वरील पाऊस पडलाच नाहीच तर भाग क्र.४ ,पृष्ठ क्र.१३ भाग क्र.४ ,पृष्ठ क्र. १५, ,	वर्तमानपत्र
५	पाठ्यविषय (गाणी,कविता,समूहगीते)योग्य अभिनयासह व योग्य आरोह-अवरोहासह म्हणतात, त्यांचे साभिनय सादरीकरण करतात.	भाग क्र.४ ,पृष्ठ क्र.९ वरील पाऊस पडलाच नाहीच तर भाग क्र.४ ,पृष्ठ क्र.१३ भाग क्र.४ ,पृष्ठ क्र. १५, ,	पाठ्यपुस्तक
६	योग्य आरोह - अवरोह व विरामचिन्हे यांची दखल घेऊन, अर्थपूर्ण प्रकट वाचन करतात व दिलेल्या वेळेत योग्य गतीने समजपूर्वक मूकवाचन करतात.	भाग क्र.२ मधील पृष्ठ क्र.१३ वरील भाषेची गंमत ही कृती पाठ्यपुस्तकातील कोणताही उतारा भाग क्र.३ मधील पृष्ठ क्र.१४ वरील कृती वाचा व लिहा	पाठ्यपुस्तक
७	विविध कला (उदा.हस्तकला,वास्तुकला, कृषीकला, नृत्यकला, चित्रकला) यासंबंधी जिज्ञासा व्यक्त करतात, त्या समजून घेण्याचा प्रयत्न करतात, त्यांचा आस्वाद घेतात.	भाग क्र.२ मधील पृष्ठ क्र.७ वरील कृती कल्पक होऊया भाग क्र.१ पृष्ठ क्र.२३ वरील उपक्रम (भांड्यांची चित्रे काढा व रंगवा) भाग क्र.१ मधील पृष्ठ क्र.२४	----- -----
८	विविध कलांमधील व्यक्तींची मुलाखत घेण्यासाठी प्रश्नावली तयार करतात	भाग क्र.१ ,पृष्ठ क्र.६, उपक्रम घटकातील दुसरा क्रमांक (मुलाखत प्रश्नावली)	वर्तमानपत्रातील मुलाखती

९	विविध विषय आणि उ द समूह, वाक्प्रचार, म्हणी विरामचिन्हे व इतर व्याकरणीय घटकां	भाग क्र.२ मधील पृष्ठ क्र.११ वरील कृती खेळूया शब्दांशी मधील कृती अ भाग क्र.२ मधील पृष्ठ क्र.१२ वरील कृती आ व ई भाग क्र.२ मधील पृष्ठ क्र.१८ वरील कृती ई भाग क्र.३ मधील पृष्ठ क्र.१९ वरील खेळूया शब्दांशी मधील कृती पहिली भाग क्र.३ मधील पृष्ठ क्र.२३ वरील खेळूया शब्दांशी मधील कृती अ भाग क्र.२ मधील पृष्ठ क्र.१८ वरील खेळूया शब्दांशी मधील कृती अ , आ भाग क्र.३ मधील पृष्ठ क्र.१४ वरील कृती म्हणी ओळखूया	
१०	विविध साहित्यांतील नवीन शब्द, म्हणी, सुविचार यांचे अर्थ समजून घेऊन त्यांचा आस्वाद घेतात, वापर करतात, पाठ्यघटकांची वैशिष्ट्ये शोधतात.	भाग क्र.४ मधील पृष्ठ क्र.२२ वरील कृती सुविचार भाग क्र.२ मधील पृष्ठ क्र.१८ वरील कृती उ भाग क्र.४ मधील पृष्ठ क्र.६ वरील कृती खेळूया शब्दांशी भाग क्र.३ मधील पृष्ठ क्र.१९ वरील खेळूया मधील कृती अ व आ	
११	वेगवेगळ्या स्थानिक, सामाजिक आणि भौतिक घटनांसंबंधी तर्कशुद्ध प्रतिक्रिया देतात. उदा. पावसाळ्यात सर्व परिसर हिरवागार होणे, याविषयी चर्चा करतात .	भाग क्र.२ मधील पृष्ठ क्र.३ वरील चर्चा करूया भाग क्र.२ मधील पृष्ठ क्र.२१ वरील कृती चर्चा करूया (शहाळ्यातील पाणी) भाग क्र.३ मधील पृष्ठ क्र.३ वरील कृती विचार करा व सांगा भाग क्र.१ मधील पृष्ठ क्र.२२ वरील स्वाध्याय मधील प्रश्न क्रमांक १	

१२	व्याकरण घटकांची माहिती घेतात व त्यांचा लेखनांत योग्य वापर करतात उदा.सामान्य रूप, क्रियाविशेषण अव्यय, शब्दयोगी अव्यय, उभयान्वय, केवलप्रयोगी अव्यय ,वाक्य व वाक्यांचे प्रकार, शुद्धलेखनाचे नियम.	भाग क्र.३ मधील पृष्ठ क्र.५ वरील कृती आपण सामंजून घेऊया भाग क्र. १ मधील पृष्ठ क्र.२५ भाग क्र. ४ मधील पृष्ठ क्र.१६ व २२ वरील कृती आपण समजून घेऊया भाग क्र.३ मधील पृष्ठ क्र. २० वरील आपण समजून घेऊया कृती	
----	---	--	--

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.

अध्ययन निष्पत्ती आणि संसाधने

इयत्ता- आठवी, विषय- मराठी

अनु. क्र.	अध्ययन निष्पत्ती विधान	पाठ्यपुस्तक - पृष्ठ क्रमांक	बालसाहित्य (पुस्तके)
१	अपरिचित घटना, प्रसंग आणि परिस्थितीची कल्पना करतात आणि यांबाबत मनात तयार होणाऱ्या प्रतिमा व विचार याबद्दल सांगतात व लिहितात.	भाग क्र.२ पृष्ठ क्र.११, प्रश्न क्रमांक ५ 'स्वमत लिहा' ही कृती भाग क्र.३ पृष्ठ क्र. ३ वरील ' प्रश्न क्र. ७ व ८' ही कृती भाग क्र.२ पृष्ठ क्र. ११ वरील 'प्रश्न क्र.५ ही कृती भाग क्र.३ पृष्ठ क्र. २१ वरील 'लिहिते होऊया ' ही कृती	-----
२	अभिव्यक्तीच्या विविध शैली व रूपे ओळखतात आणि त्यानुसार स्वतः लिहितात.(जसे- विनोदी कथा, शौर्यकथा)	भाग क्र.१ पृष्ठ क्र. १४ व १५ वरील 'आपण समजून घेऊया' ही कृती भाग क्र.२ पृष्ठ क्र. १९ वरील ' लिहिते होऊया ' ही कृती भाग क्र.१ पृष्ठ क्र. १० वरील 'उपक्रम ' ही कृती भाग क्र.४ पृष्ठ क्र. १३ वरील 'प्रश्न ५ ' ही कृती	विनोदी कथा शौर्य कथा
३	एखादा मजकूर वाचताना तो समजून घेण्यासाठी आवश्यकतेनुसार वर्गमित्र /शिक्षक यांची मदत घेऊन उपयुक्त संदर्भसाहित्याची (शब्दकोश,विश्वकोश,इंटरनेट किंवा अन्य पुस्तकांची) मदत घेतात.	भाग क्र.२ पृष्ठ क्र. १९ वरील 'शोध घेऊया ' ही कृती भाग क्र.३ पृष्ठ क्र. ४ वरील 'लिहिते होऊया ' ही कृती भाग क्र.१ पृष्ठ क्र. १० वरील 'शोध घेऊया ' ही कृती भाग क्र.४ पृष्ठ क्र. ९ वरील 'शोध घेऊया ' ही कृती भाग क्र.३ पृष्ठ क्र. २१ वरील 'शोध घेऊया ' ही कृती	मराठी विश्वकोष

४	एखादे साहित्य वाचून त्यातील सामाजिक मूल्यांविषयी चर्चा करतात, त्याची कारणे जाणून घेण्याचा प्रयत्न करतात. (उदा. शेजारच्या रामुकाकांची मुलगी शाळेत का जात नाही?)	भाग क्र.४ पृष्ठ क्र. १७ वरील 'चर्चा करूया ' ही कृती भाग क्र.३ पृष्ठ क्र. २६ वरील 'प्रश्न क्रमांक ५ ' ही कृती	
५	दैनंदिन जीवनातील एखादी वैशिष्ट्यपूर्ण घटना,स्थिती,अनुभव यांवर विविध प्रकारे सर्जनात्मक लेखन करतात.(उदा. सोशल मीडियावर लिहिणे, संपादकांना पत्र लिहिणे.)	भाग ३ ,पृष्ठ ३ वरील 'प्रश्न ७ ' ही कृती भाग क्र.३ पृष्ठ क्र. ९ वरील 'प्रश्न क्रमांक ३ ' ही कृती भाग क्र.१ पृष्ठ क्र. २१ व २२ वरील 'पत्र लेखन ' ही कृती भाग क्र.३ पृष्ठ क्र. २४ वरील 'विज्ञान प्रदर्शन व सूचनाफलक ' ही कृती	
६	मराठी भाषेतील विविध प्रकारचे साहित्य/मजकूर (वर्तमानपत्र त १) समजपूर्वक वाचतात, त्याविषयी आपली आवड-नावड मत,	भाग क्र.३ पृष्ठ क्र. २१ वरील ' प्रश्न क्रमांक ६ ' ही कृती भाग क्र.३ पृष्ठ क्र. ३ वरील 'प्रश्न क्र. ५ ' कृती भाग क्र.४ पृष्ठ क्र. १३ वरील 'प्रश्न क्र. ५ मधील स्वमत लिहा ' ही कृती	किशोर अंक विविध वर्तमानपत्रे
७	वाचन व लेखनाचा उद्देश लक्षात घेऊन आपले विचार प्रभावीपणे मांडतात	भाग क्र.३ पृष्ठ क्र. ७ वरील 'वाचन ' ही कृती भाग क्र.२ पृष्ठ क्र. ८ वरील 'वाचा ' ही कृती	
८	वाचलेल्या साहित्यांवर विचार करतात आणि अधिक समजून घेण्यासाठी प्रश्न विचारतात, चर्चा करतात.	भाग क्र.१ पृष्ठ क्र. ५ वरील ' चर्चा करूया ' ही कृती भाग क्र.१ पृष्ठ क्र. १० वरील 'चर्चा करूया ' ही कृती	वर्तमानपत्रातील लेख

९	वाचलेल्या साहित्यातील नवीन शब्द, वाक्प्रचार, म्हणी, सुभाषिते यांचे अर्थ समजून घेतात, आस्वाद घेतात व उपयोग करतात.	भाग क्र.१ पृष्ठ क्र. ५ वरील खेळूया शब्दांशी मधील इ ही कृती	शिष्यवृत्ती व व्याकरणविषयक पुस्तके
१०	विविध प्रकारचे साहित्य जसे -कथा, कविता, लेख, अहवाल, वृत्तांत, स्मरणपत्र, व ने वाचन करून त्यांविषयी अनुमान काढतात, त्याचे विश्लेषण व	भाग क्र.३ पृष्ठ क्र. १६ वरील ' उपक्रम ' ही कृती भाग क्र.४ पृष्ठ क्र. ८ वरील 'प्रश्न क्र. ३ ' ही कृती	कथासंग्रह कविता संग्रह
११	विविध विषयावर आधारित विविध प्रकारांचे साहित्य वाचून त्यावर चर्चा करतात. (उदा. पाठ्यपुस्तकातील एखाद्या पक्षांविषयीची माहिती वाचून पक्षांविषयी लिहिलेले पुस्तक वाचतात व चर्चा करतात.	भाग क्र.४ पृष्ठ क्र. ४ वरील 'प्रश्न क्र. ७ ' ही कृती भाग क्र.४ पृष्ठ क्र. ८ वरील 'प्रश्न क्र. ४ व ५' ही कृती भाग क्र.१ पृष्ठ क्र. १० वरील 'चर्चा करूया ' ही कृती	-----
१२	विविध संवेदनशील मु द क्षेत्र, शिक्षक आणि कुटुंबातील सदस्य यांना प्रश्न विचारतात. (उदा.)	भाग क्र.४ पृष्ठ क्र. ९ वरील 'शोध घेऊया ' ही कृती क्र.४ पृष्ठ क्र. १३ वरील 'चर्चा करूया व उपक्रम ' ही कृती भाग क्र.४ पृष्ठ क्र. १३ वरील 'चर्चा करूया व उपक्रम ' ही कृती	वर्तमानपत्र

१३	व्याकरण घटकांची माहिती घेतात व त्यांचा लेखनात योग्य वापर करतात. उदा. विभक्ती, प्रयोग-कर्तरी, कर्मणी व भावे प्रयोग, संधी-स्वरसंधी, व , उपमा व उत्प्रेक्षा, समास-अव्ययीभाव, तत्पुरुष, द्वंद्व व बहुव्रीही,	भाग क्र.१ पृष्ठ क्र. ६ वरील 'आपण समजून घेऊया' ही कृती भाग क्र.१ पृष्ठ क्र. ९ व १० वरील 'अ व आ' ही कृती भाग क्र.२ पृष्ठ क्र.२० व २१ 'आपण समजून घेऊया' ही कृती भाग क्र.२ पृष्ठ क्र.७, आपण समजून घेऊया ही कृती भाग क्र.२ पृष्ठ क्र.६, 'खेळूया शब्दांशी' ही कृती भाग क्र.३ पृष्ठ क्र.१७, १८ वरील आपण समजून घेऊया ही कृती भाग क्र.३ पृष्ठ क्र.२१ वरील 'खेळूया शब्दांशी' ही कृती भाग क्र.३ पृष्ठ क्र.२२ वरील 'शब्दकोडे सोडवूया' व 'आपण समजून घेऊया' ही कृती भाग क्र.४ पृष्ठ क्र.४ वरील प्रश्न ६ व 'खेळूया शब्दांशी' ही कृती भाग क्र.४ पृष्ठ क्र. ५ वरील 'आपण समजून घेऊया' ही कृती भाग क्र.४ पृष्ठ क्र.१३ वरील 'खेळूया शब्दांशी' ही कृती	मो.रा.वाळिंबे यांचे मराठी व्याकरण हे पुस्तक
१४	स्वतःचे अनुभव स्वतःच्या भाषाशैलीत लिहितात, लेखनाचे विविध प्रकार व शैली यांचा उपयोग करून अनुभवलेखन करतात. (उदा. कथा, कविता, निबंध अशा वेगवेगळ्या पद्धतीने अनुभवलेखन करणे.)	भाग क्र.२ पृष्ठ क्र.२१, 'बातमी लेखन' ही कृती भाग क्र.२ पृष्ठ क्र.१४, वरील कृती अ, आ, इ भाग क्र.२ पृष्ठ क्र.८ 'वाचा' ही कृती	

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
अध्ययन निष्पत्तीनिहाय संसाधन पुस्तिका
इयत्ता- सहावी (गणित)

अनु. क्र.	अध्ययन निष्पत्ती विधान	पाठ्यपुस्तक, पृष्ठ क्रमांक	मार्गदर्शक व्हिडीओ लिंक्स
1	एका किंवा अधिक अक्षाभोवती सममित असणाऱ्या द्विमितीय आकारातील सममिती ओळखतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - २, पृष्ठ क्रमांक - ७८ ते ८० - सममिती	https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209289732096153322referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_313006604298223616191 वरून DIKSHA वर सममिती Part 1/3 Symmetry Marathi Class 6

2	अपूर्णकाचा गुणाकार भागाकार करतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - १, पृष्ठ क्रमांक - ९१ ते ९७ अपूर्णाकावरील क्रिया पाठ्यपुस्तक भाग - २, पृष्ठ क्रमांक - ७१ ,७२ दशांश अपूर्णाकावरील क्रिया	https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209289732096153322?referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_3130140084376698881250 वरून DIKSHA वर अपूर्णाकांचा गुणाकार पहा https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209289732096153322?referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_3130140054464266241232 वरून DIKSHA वर प्रस्तावना बिंदू पहा
3	किरण ,प्रतल,समांतर रेषा, एकरेषीय आणि एकसंपात बिंदू या मुलभूत संबोधाचे वर्णन करतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - १, पृष्ठ क्रमांक - ७१ ते ७५ भूमितीतील मूलभूत संबोध	१. https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209289732096153322?referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_3130140054464266241232 वरून DIKSHA वर प्रस्तावना बिंदू पहा https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209289732096153322?referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_3130140054464266241232 वरून DIKSHA वर प्रस्तावना बिंदू पहा

4	दिलेल्या /गोळा केलेल्या माहितीची मांडणी करतात.जसे कि ,मागील सहा महिन्यात कुटुंबात विविध वस्तूवर झालेल्या खर्चाची मांडणी सारणी आणि चित्रलेख /स्तंभ आलेखाद्वारे करतात आणि अर्थनिर्वचन करतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - २, पृष्ठ क्रमांक - ७३ ते ७७ स्तंभालेख	https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209289732096153322?referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_3130140062632181761187 वरून DIKSHA वर स्तंभालेख काढणे पहा
5	दैनंदिन जीवनातील पैसे,लांबी, तापमान इत्यादींचा अंतर्भाव असलेल्या परिस्थितीमध्ये व्यवहारी अपूर्णांक व दशांश अपूर्णांक वापरतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - १, पृष्ठ क्रमांक - ९१ ते ९७ अपूर्णांकावरील क्रिया पाठ्यपुस्तक भाग - २, पृष्ठ क्रमांक - ७१ ,७२ दशांश अपूर्णांकावरील क्रिया	https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209289732096153322referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_3130347849043558401108 वरून DIKSHA वर पूर्ण संख्यांचा वितरण गुण Part 3/3 Distributive Property of Whole Numbers Marathi Class 6

6	पुर्णाकाची बेरीज वजाबाकीची उदाहरणे सोडवतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - १, पृष्ठ क्रमांक - ८२ ते ९० पूर्णांक संख्या	https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209289732096153322referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_3130140059201454081241 पूर्णांक संख्यांची बेरीज
8	भोवतालचे कोन ओळखतात , मापानुसार कोनाचे वर्गीकरण करतात व दिलेल्या कोनाचा दुभाजक काढतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - १, पृष्ठ क्रमांक - ७६ ते ८१ कोन	https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209289732096153322referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_3130639272297021441399 कोन
9	मोठ्या संख्येवरील उदाहरणे सोडवतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - ३, पृष्ठ क्रमांक - ७६ ते ९२ , सरावसंच २९ ते ३५	

10	विभाज्यतेच्या कसोट्या सांगतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - २, पृष्ठ क्रमांक - ८१ ते ८३ विभाज्यता	https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209289732096153322?referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_3130140074891509761244 DIKSHA वर प्रस्तावना पहा
11	विशिष्ट परिस्थितीमध्ये लसावी, मसावीचे उपयोजन करतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - २, पृष्ठ क्रमांक - ८४ ते ८८ मसावि लसावि	https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209289732096153322referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31289559499808768011442 लसावी-मसावी https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209289732096153322referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31289559501127680011443 लसावी-मसावी https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209289732096153322referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31289559502641561611444 लसावी-मसावी

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.

अध्ययन निष्पत्तीनिहाय संसाधन पुस्तिका इयत्ता- सातवी (गणित)

अनु. क्र.	अध्ययन निष्पत्ती विधान	पाठ्यपुस्तक, पृष्ठ क्रमांक	मार्गदर्शक व्हिडीओ लिंक्स
1	गुणधर्माच्या आधारे रेषीय जोडी, पूरक कोन जोडी, काटकोनाची जोडी, या जोड्यांचे वर्गीकरण करतात. प्रत्येक जोडीतील एका कोनाचे माप दिले असता, दुसऱ्या कोनाचे माप ठरवतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - १, पृष्ठ क्रमांक - १०२ कोटीकोनाची जोडी, १०३ पूरक कोन, १०६ रेषीय जोडीतील कोन,	https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209295843328153323?referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31300660506006323218 4 संलग्न कोन Part 1/1 Adjacent Angles Marathi Class 7 पहा https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209295843328153323?referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31300660512564838419 3 वरून DIKSHA वर रेषीय जोडीतील कोन Part 1/1 Linear Pair of Angles Marathi Class 7 पहा https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209295843328153323?referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31300660558671872015 4 वरून DIKSHA वर त्रिकोणाचा बाह्य कोन व त्याचे गुणधर्म Part 2/3 Exterior Angle and its Property Marathi Class 7 पहा

2	त्रिकोणाचे कोनदुभाजक व त्याच्या बाजूंचे लंबदुभाजक काढतात व ते एकसंपाती असतात हे ओळखतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - १, पृष्ठ क्रमांक - ७८ व ७९ , भौमितिक रचाना	https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209295843328153323?referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31301401295763046412 45 वरून DIKSHA वर त्रिकोणाच्या कोनांच्या दुभाजकांचा गुणधर्म पहा
3	परिमेय संख्यांचा संबंध असणारे दैनंदिन जीवनातील प्रश्न सोडवतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - २, पृष्ठ क्रमांक - ६२ , परिमेय संख्या व त्यांच्यावरील क्रिया	
4	प्रात्यक्षिक आणि तोंडी प्रश्नांशी संबंधित अध्ययन निष्पत्ती		
5	बैजिक राशींची बेरीज व वजाबाकी करतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - २, पृष्ठ क्रमांक - ८३ ते ८६ , बैजिक राशींची बेरीज व वजाबाकी	https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209295843328153323?referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31301401669147033612 75 वरून DIKSHA वर बैजिक राशींचे अवयव पाडणे

6	मूल अवयव पाहून संख्यांचा मसावि व लसावि काढतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - १, पृष्ठ क्रमांक - ९२ ते ९८ , मसावि लसावि	https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209295843328153323?referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31289482171515699214 755 वरून DIKSHA वर लसावि पहा https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209295843328153323?referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31301401239905894412 65 वरून DIKSHA वर मसावि काढण्याची भागाकार पद्धत पहा
7	मूलअवयव पद्धतीने संख्येचे वर्गमूल काढतात.		
8	मोठ्या संखेवरील उदाहरणे सोडवतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - ३, पृष्ठ क्रमांक - ७४ ते ७९ , बँक व सरळव्याज	
9	विशिष्ट बाजू व कोन दिले असता त्रिकोण काढतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - १, पृष्ठ क्रमांक - ८० ते ८३ , त्रिकोण रचना	https://diksha.gov.in/play/collection/do_312528209295843328153323?referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31300032111555379211 46 वरून DIKSHA वर संख्या घातांकित स्वरूपात लिहिणे Part 3/3 Representing numbers in exponential form Marathi Class 7 पहा
10	स्तंभलेखावरून माहितीचे अर्थनिर्वचन करतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - २, पृष्ठ क्रमांक - ७९ ते ८२ , जोडस्तंभलेख	

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे. अध्ययन निष्पत्तीनिहाय संसाधन पुस्तिका इयत्ता- आठवी (गणित)

अनु. क्र.	अध्ययन निष्पत्ती विधान	पाठ्यपुस्तक, पृष्ठ क्रमांक	मार्गदर्शक व्हिडीओ लिंक्स
1	दैनंदिन जीवनातील समस्या सोडविण्यासाठी बैजिक नित्यसमानतांचा वापर करतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - २, पृष्ठ क्रमांक - ५२ ते ५६ बैजिक राशींचे अवयव	https://diksha.gov.in/play/collection/do_31259888027666841621857referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31260527784377548826587 वरून DIKSHA वर बैजिक राशींचे अवयव
2	कंपास आणि पट्टीच्या साहाय्याने विविध चौकोनांच्या रचना करतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - २, पृष्ठ क्रमांक - ६४ ते ७३ चौकोन रचना व चौकोनाचे प्रकार	https://diksha.gov.in/play/collection/do_31259888027666841621857referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_312585424035561472215417 चौकोन रचना व चौकोनाचे प्रकार

3	छापील किंमत व प्रत्यक्ष सूट दिली असता शेकडा सूट काढतात किंवा विक्री किंमत आणि नफा दिला असता शेकडा नफा काढतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - २, पृष्ठ क्रमांक - ७४ ते ८१, सूट व कमिशन	https://diksha.gov.in/play/collection/do_31259888027666841621857referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_3129449441604812801255 DIKSHA वर Std 8 Chapter 9 पहा
4	दिलेल्या दोन परिमेय संख्यामधील जास्तीत जास्त परिमेय संख्या शोधून काढतात.	पाठ्यपुस्तक भाग १ - पृष्ठक्रमांक ६५ परिमेय संख्या (या करिता संख्या रेषेचा उपयोग करून उदाहरणे सोडविता येऊ शकतील. उदा. ५/२ व १/२ मधील संख्या शोधून संख्या रेषेवर दाखवा)	https://diksha.gov.in/play/collection/do_31259888027666841621857referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31289559517719756811449 परिमेय व अपरिमेय संख्या पहा
5	दोन समांतर रेषांच्या छेदिकेमुळे तयार होणाऱ्याकोनांच्या जोड्यांचे गुणधर्म पडताळून पाहतात	पाठ्यपुस्तक भाग - १, पृष्ठ क्रमांक - ५९ ते ६५	
7	बैजिक राशींचा गुणाकार करतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - २, पृष्ठ क्रमांक - ५६, सरावसंच ६.४	https://diksha.gov.in/play/collection/do_31259888027666841621857referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31260527784377548826587 DIKSHA वर बैजिक राशींचे अवयव पहा

8	मोठ्या संखेवरील उदाहरणे सोडवतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - २ - सूट व कमिशन , पान क्रमांक ७४ पाठ्यपुस्तक भाग - ४ - चक्रवाढ व्याज , पान क्रमांक ६१ ते ६६	https://diksha.gov.in/play/collection/do_31259888027666841621857referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31326691737750732812975 DIKSHA वर कमिशन पहा
9	विविध पद्धतीने वर्ग, घन, वर्गमूल व घनमूल काढतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - १, पृष्ठ क्रमांक - ६८ ते ७० - घनमूल, वर्गमूल	
10	सम चलन आणि व्यस्त चलन यांवर आधारित उदाहरणे सोडवितात.	पाठ्यपुस्तक भाग - २, पृष्ठ क्रमांक - ५८ ते ६३ - चलन	https://diksha.gov.in/play/collection/do_31259888027666841621857referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_31260527785200844826588 DIKSHA वर चलन पहा
11	समांतरभुज चौकोनाचे गुणधर्म पडताळून पाहतात आणि त्यांच्यातील संबंध कारणे देऊन स्पष्ट करतात.	पाठ्यपुस्तक भाग - २, पृष्ठ क्रमांक - ७०, ७२, ७३ समांतरभूज चौकोन	https://diksha.gov.in/play/collection/do_31259888027666841621857referrer=utm_source%3Dmobile%26utm_campaign%3Dshare_content&contentId=do_3130140200823357441242 समांतरभुज चौकोन पहा

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे

निर्मित

उपचारात्मक व्हिडीओ

इयत्ता -आठवी, विषय- गणित

अनु. क्र.	घटक	उपघटक	PARTS	LINK	QR
1	परिमेय व अपरिमेय संख्या	परिमेय व अपरिमेय संख्यांची ओळख	1	https://youtu.be/XzYuUBXtMjc	
2	परिमेय व अपरिमेय संख्या	परिमेय व अपरिमेय संख्यांची ओळख	2	https://youtu.be/tj4lcGLJV4Y	

3	परिमेय व अपरिमेय संख्या	परिमेय व अपरिमेय संख्यांची ओळख	3	https://youtu.be/VQ44xHYqRQQ	
4	परिमेय व अपरिमेय संख्या	परिमेय व अपरिमेय संख्यांची ओळख	4	https://youtu.be/2AtTYF-yvt4	
5	परिमेय व अपरिमेय संख्या	परिमेय व अपरिमेय संख्यांची ओळख	5	https://youtu.be/f2LT_O6hFRU	

6	समांतर रेखा व छेदिका	रेखा व दोन समांतर रेखांला छेदिकेमुळे होणारे कोन	1	https://youtu.be/udY8qCJ4YZY	
7	समांतर रेखा व छेदिका	रेखा व दोन समांतर रेखांला छेदिकेमुळे होणारे कोन	2	https://youtu.be/OuullLH2IRM	
8	समांतर रेखा व छेदिका	रेखा व दोन समांतर रेखांला छेदिकेमुळे होणारे कोन	3	https://youtu.be/6pRCHY0_E_o	

9	समांतर रेखा व छेदिका	रेखा व दोन समांतर रेखांला छेदिकेमुळे होणारे कोन	4	https://youtu.be/coYcDBFquXA	
10	घातांक व घनमूल	घातांक	1	https://youtu.be/NMLR31Wrle4	
11	घातांक व घनमूल	घातांक	2	https://youtu.be/XOBlUGfdEsU	

12	घातांक व घनमूल	घातांक	3	https://youtu.be/X0MByA-U04M	
13	घातांक व घनमूल	घातांक	4	https://youtu.be/MKobjBQOIAE	
14	त्रिकोणाचे शिरोलंब व मध्य	त्रिकोणाचे शिरोलंब त्रिकोणाचे शिरोलंब संपात	1	https://youtu.be/-ZsZc1TYa3M	

15	त्रिकोणाचे शिरोलंब व मध्	त्रिकोणाचे शिरोलंब त्रिकोणाचे शिरोलंब संपात	2	https://youtu.be/GktsDLySkJs	
16	विस्तार सूत्रे	विस्तार सूत्रे	1	https://youtu.be/utT0ajY_WwY	
17	विस्तार सूत्रे	विस्तार सूत्रे	2	https://youtu.be/1PydfXJcjs	

18	विस्तार सूत्रे	विस्तार सूत्रे	3	https://youtu.be/JfREdSSwQRw	
19	विस्तार सूत्रे	विस्तार सूत्रे	4	https://youtu.be/ENDEtlkcSgo	
20	बैजिक राशींचे अवयव	वर्ग त्रिपदीचे अवयव	1	https://youtu.be/NDTMj2WeKg0	

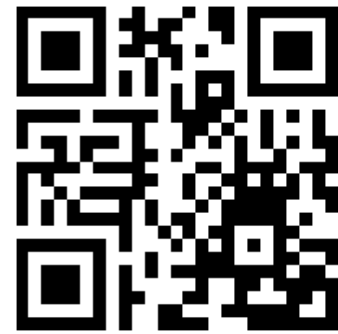
21	बैजिक राशींचे अवयव	वर्ग त्रिपदीचे अवयव	2	https://youtu.be/W8BBEZjzhDI	
22	बैजिक राशींचे अवयव	वर्ग त्रिपदीचे अवयव	3	https://youtu.be/LDYOXAJ9roE	
23	बैजिक राशींचे अवयव	वर्ग त्रिपदीचे अवयव	4	https://youtu.be/VGpme87lNeQ	

24	चलन	सम चलन	1	https://youtu.be/Oq4iN5woWSY	
25	चलन	सम चलन	2	https://youtu.be/Y88kzLkTp0k	
26	चलन	व्यस्त चलन	1	https://youtu.be/INQVnmAg4T8	

27	चलन	व्यस्त चलन	2	https://youtu.be/kFB_yaHuwe4	
28	चौकोन रचना व चौकोनाचे	चौकोन प्रकार	1	https://youtu.be/VNvdmmWzfoY	
29	चौकोन रचना व चौकोनाचे	चौकोन प्रकार	2	https://youtu.be/njUxcbiyNk4	

30	चौकोन रचना व चौकोनाचे	चौकोन प्रकार	3	https://youtu.be/o9_KNKtGyus	
31	चौकोन रचना व चौकोनाचे	चौकोन प्रकार	4	https://youtu.be/QGRh-rH2cZE	
32	चौकोन रचना व चौकोनाचे	चौकोन रचना	1	https://youtu.be/DvMGbj9Ddi4	

33	चौकोन रचना व चौकोनाचे	चौकोन रचना	2	https://youtu.be/r0vtL7D1FI	
34	सूट व कमिशन	सूट	1	https://youtu.be/5-mCjaxiVqA	
35	सूट व कमिशन	सूट	2	https://youtu.be/OjxR0HaLDSQ	

36	सूट व कमिशन	रिबेट	1	https://youtu.be/Jt6ImzNRau0	
37	सूट व कमिशन	रिबेट	2	https://youtu.be/D1Yvocl6f4g	
38	सूट व कमिशन	कमिशन		https://youtu.be/HEzK-vkDeQA	

39	बहुपदींचा भागाकार	बहुपदीची ओळख बहुपदीची कोटी	1	https://youtu.be/1xtTDkCii24	
40	बहुपदींचा भागाकार	बहुपदीची ओळख बहुपदीची कोटी	2	https://youtu.be/2vlnTSvcMm4	
41	बहुपदींचा भागाकार	एकपदीला एकपदीने भागणे आणि बहुपदीला एकपदीने भागणे	1	https://youtu.be/CnhTgPSzDps	

42	बहुपदीचा भागाकार	एकपदीला एकपदीने भागणे आणि बहुपदीला एकपदीने भागणे	2	https://youtu. be/YYx76mmuBuo	
43	सांख्यिकी	दिलेल्या सामग्रीवरून मध्य काढणे	1	https://youtu. be/M1VUas8DOzo	
44	सांख्यिकी	दिलेल्या सामग्रीवरून मध्य काढणे	2	https://youtu. be/OMSNPWtUitk	

45	एकचल समीकरणे	एकचल समीकरणांची उकल काढणे	1	https://youtu.be/3KjY31i0tcs	
46	एकचल समीकरणे	एकचल समीकरणांची उकल काढणे	2	https://youtu.be/Z5d7OdJKvas	
47	एकचल समीकरणे	एकचल समीकरणांची उकल काढणे	3	https://youtu.be/c9cTBxmTKo	

48	एकचल समीकरणे	एकचल समीकरणांची उकल काढणे	4	https://youtu.be/i9hcMP1a5HE	
49	त्रिकोणांची एकरूपता	त्रिकोणांची एकरूपता	1	https://youtu.be/UuqOj5zMhBA	
50	त्रिकोणांची एकरूपता	त्रिकोणांची एकरूपता	2	https://youtu.be/IzhsuA9NNIA	

51	त्रिकोणांची एकरूपता	त्रिकोणांची एकरूपता	3	https://youtu.be/UPV_SVAmEb0	
52	त्रिकोणांची एकरूपता	त्रिकोणांची एकरूपता	4	https://youtu.be/SNYW2-Qox50	
53	चक्रवाढ व्याज	चक्रवाढ व्याज	1	https://youtu.be/VX2baNNQhqQ	

54	चक्रवाढ व्याज	चक्रवाढ व्याज	2	https://youtu.be/b42GKtZ1eqQ	
55	चक्रवाढ व्याज	चक्रवाढ व्याज	3	https://youtu.be/S6ddjVhNU9U	
56	चक्रवाढ व्याज	चक्रवाढ व्याज	4	https://youtu.be/1x9ZOb2-EUY	

57	चक्रवाढ व्याज	सरळव्याज आणि रास	1	https://youtu.be/dRUPnO9zMs4	
58	चक्रवाढ व्याज	सरळव्याज आणि रास	2	https://youtu.be/a4FFWjAVFyM	
59	चक्रवाढ व्याज	सरळव्याज आणि रास	3	https://youtu.be/zLyAGCXs5eA	

60	क्षेत्रफल	त्रिकोणाचे क्षेत्रफल	1	https://youtu.be/fy2Aa6cHsGI	
61	क्षेत्रफल	त्रिकोणाचे क्षेत्रफल	2	https://youtu.be/Tt7sXDZiCA8	
62	क्षेत्रफल	चौकोनाचे क्षेत्रफल	1	https://youtu.be/FmNx_8h8nVE	

63	क्षेत्रफळ	चौकोनाचे क्षेत्रफळ	2	https://youtu.be/Ue4TNM3yyQM	
64	क्षेत्रफळ	चौकोनाचे क्षेत्रफळ	3	https://youtu.be/ebElv5jSooY	
65	क्षेत्रफळ	चौकोनाचे क्षेत्रफळ	4	https://youtu.be/kB_ITrKsU_E	

66	क्षेत्रफल	वर्तुळाचे क ळ व अनियमित आकारांचे अंदाजे ४	1	https://youtu.be/Jedk_13LWA0	
67	क्षेत्रफल	वर्तुळाचे क ळ व अनियमित आकारांचे अंदाजे ४	2	https://youtu.be/md0qC4tIZ8Y	
68	क्षेत्रफल	वर्तुळाचे क ळ व अनियमित आकारांचे अंदाजे ४	3	https://youtu.be/S1lRa9haSFs	

69	क्षेत्रफळ	वर्तुळाचे क ळ व अनियमित आकारांचे अंदाजे क्षेत्रफळ	4	https://youtu.be/o6BaaduTi7I	
70	क्षेत्रफळ	अनियमित आकारांचे क्षेत्रफळ	1	https://youtu.be/vZ61FmyLb_s	
71	क्षेत्रफळ	अनियमित आकारांचे क्षेत्रफळ	2	https://youtu.be/2kv4AQCNOg	

72	पृष्ठफल व घनफल	घनफळाचे प्रमाणित एकक	1	https://youtu.be/IzJDP25W6hE	
73	पृष्ठफल व घनफल	घनफळाचे प्रमाणित एकक	2	https://youtu.be/yORlHdak2Qg	
74	पृष्ठफल व घनफल	वृत्तचितीचे पृष्ठफल व घनफल	1	https://youtu.be/QgQr46GpI4E	

75	पृष्ठफल व घनफल	वृत्तचितीचे पृष्ठफल व घनफल	2	https://youtu.be/9pnL97ObZLM	
76	वर्तुळ जीवा व कंस	वर्तुळाच्या जीवाचे गुणधर्म	1	https://youtu.be/ZPPD2TNU-J0	
77	वर्तुळ जीवा व कंस	वर्तुळाच्या जीवाचे गुणधर्म	2	https://youtu.be/oAEKI0Z72mM	

78	वर्तुळ जीवा व कंस	वर्तुळाच्या जीवाचे संगत कंस	1	https://youtu.be/fMLhWxND6Gg	
79	वर्तुळ जीवा व कंस	वर्तुळाच्या जीवाचे संगत कंस	2	https://youtu.be/QEK3PWGRg3c	
80	वर्तुळ जीवा व कंस	वर्तुळाच्या जीवाचे संगत कंस	3	https://youtu.be/bJbfb0G4-90	

81	वर्तुळ जीवा व कंस	वर्तुळाच्या जीवाचे संगत कंस	4	https://youtu.be/Ya5XdvlifEw	
----	-------------------	-----------------------------	---	---	---

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.

अध्ययन निष्पत्ती आणि संसाधने

इयत्ता- सहावी, विषय- इंग्रजी

अनु.क्र.	अध्ययन निष्पत्ती विधान	पाठ्यपुस्तक, पृष्ठ क्रमांक
1	Forms a set of instructions and questions.	Part-I page -31, 34 part-2 page 35 part-3 part-4
2	Identifies basic types of sentences (statements, Exclamation, questions and commands/order.	Part-I page- 40 (Q.3), 45 part-2 page 35(Q.4) part-3 part-4
3	Narrates a known story.	Part-I page 36 (The wild boar and the fox), 50(Tit for tat) part-2 page 30(The lion, the man and the statue), 38(The mouse merchant), 39 (Q5) part-3 page 32 (The magic herb), 44(The duk and Kangaroo), 52
4	Reads aloud using proper pause, pace and volume.	Part-I 48(Q1,Q2) part-2 Page -39 (Q4), 30(Q2), 31 (Q10) part-3 Page 44 (Q2), 52(Q1) part-4 Page 27(Q4), 41(Q1), 44 (Q3)
5	Responds to oral messages, questions, enquiries etc appropriately.	Part-I page 31, 32, 34 Q.7, page 38 Q 8/9 Page 48 Q.2 part-2 Page -28 Q.4, Page 35 Q. 3, page 51&52 part-3 page 48 Q.1 part-4 page 33 Q. 7

6	Translates simple and short texts.	Part-I page 41 Q.8 part-2 Page 30Q.3&4, page48, Q 3 part-3 page 41 Q.3 part-4 page 48 Q. 5
7	Understands simple word formation process.	Part-I page 38 Q. 6&7 part-2 Page 40, Page- 42, page 46 part-3 part-4
8	Uses regular plural forms correctly.	Part-I page 33Q.4 part-2 page 31 Q. 10&11 part-3 part-4
9	Writes detailed answers based on informative passages.	Part-I part-2 page 48 Q 2 part-3 part-4
10	Writes simple, informal messages, letters.	Part-I Page 41 Q.7 part-2Page 45, Q.4, page-48- Q. 3, Page 50 part-3 part-4

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.

अध्ययन निष्पत्ती आणि संसाधने

इयत्ता- सातवी, विषय- इंग्रजी

अनु.क्र.	अध्ययन निष्पत्ती विधान	पाठ्यपुस्तक, पृष्ठ क्रमांक
1	Asks and responds to questions based on texts (from books or other resources) and out of curiosity.	Part-I page -36,37,53, part-2 page -33,38, part-3 page -34,35,44 part-4 page - 31, 47 questions n Responses can frame on each poem n
2	Attempts creative writings in different forms - stories poems, skits, dialogues, cartoons, jokes, playlates etc.	Part-I,33,34 part-2 page - page -27, 30(Q.4), 39, 40, 41, 45 part-3 page 35(Q.6) ,38 (A,B,C), 39(Q5), 41, 44(Q6), 45, 49 (Q3) part-4 page-53
3	Classifies given information using different criteria.	Part-I page -33, 34, 37,38,43(Q3,Q4), 44, 50, 54 part-2 page- 32, 39, 40,41 part-3 page -29, 30, 38, 39 part-4 page -34
4	Describes things, people, situations, emotions etc. broadly.	Part-I page - 49 (Q1,Q3), 51, 54 part-2 page - 42(Q1) part-3 page - 44(Q5), 49(Q1) part-4 page -48

5	Learns sentence structure, subject and predicate, subject, object (direct/indirect)subject and verb agreement(person, number).	Part-I page -35 part-2 page -26(Q6), 31, 43, 48 part-3 page - 36 part-4 page -35(Q1), 36, 45, 47
6	Participates in different activities in English such as role play, poetry recitation, skit, drama, speech, quiz etc. organized by school and other such organizations.	Part-I page -34,60(Q2) part-2 page -30(Q1) part-3 page - 28(Q1), 35(Q6), 43(Q1) part-4 page - 53
7	Prepares outline for an essay, a short note, a short story etc. (Arrange the major and minor points coherently and systematically).	Part-I page -34 part-2 page -48(Q1, Q4) part-3 page - 49(Q2, Q3) part-4 page -30(Q5)
8	Translates literary and non literary pieces from mother tongue into English and English into mother tongue.	Part-I page - 53(Q7), 60(Q1) part-2 page -30(Q2), 37(Q5) part-3 page - 28(Q4), 49(Q2), 55(Qc) part-4 page - 30(Q4), 35(Q2), 46(Q1,Q2)
9	Writes a conversation/dialogueas a group activity or individually.	Part-I page - 30(Q5) part-2 page - part-3 page -35(Q6) part-4 page -44 (Q3,Q6)
10	Writes as directed one word answers, choosing only one correct option, writing in complete sentences, writing no fewer/more lines than expected.	Part-I page -35, 61 part-2 page -26(Q2,Q3,Q4,Q5,Q6), 30(Q3), 31, 37, 42, 48 (Q1) part-3 page -35 (Q2), 36

11	Writes/prepares greeting cards on various occasions.	Part-I page -33 (wordart), 60(Q4) part-2 page - part-3 page - part-4 page -
----	--	--

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
अध्ययन निष्पत्ती आणि संसाधने
इयत्ता- आठवी, विषय- इंग्रजी

अनु.क्र.	अध्ययन निष्पत्ती विधान	पाठ्यपुस्तक, पृष्ठ क्रमांक
1	Attempts using different techniques to make his/her writing more effective.	Part-I page No: 30 (Q-7), 31 (Q-1), 35 (Q-5), 50, 46 (Q 3 & 6), 49 (Q-4), Chit-Chat part-2 page No : 26 (Q-6), 49, 50 part-3 page No; 31, 36 (Q-3), 40,(Q-8), 45 (Q-1,2), 46(Q 3 ABCD) part-4 page No: 40 (Q- 3 & 5), 41 (Q-2), 44 (Q-1,3), 45 (Q-8),
2	Fills form correctly.	Part-I page - part-2 page No: 51 (Q-3) part-3 page - part-4 page No: 56 (Q-3 Fill Table) 59
3	Frames emails, messages, notice, formal letters, descriptions/narratives, personal diary, report, short personal/biographical experiences etc.	Part-I page No:- 40 (Q-8), 50, 51, 27 (Q-2) 47 (Q-5) part-2 page No: 31 (Q-6), 41 (Q-5), 47 (Q-8) part-3 page No: - 31 (Q-6) part-4 page No:- 40 (Q-5), 44 (Q-4) 45 (Q-8,9) 58 (Q- 6) 32 (Q-2)
4	Identifies details, characters, main idea and sequence of ideas and events while reading.	Part-I page No - 35 (Q-4) 36 (Q-1), 44, 46, 46 Part-2 page No - 27, 28, 29, 36 (Q 5,7), 43, 44, 45 part-3 page No -36 (Q-10) part-4 page No- 37, 38, 39, 48, 49

5	Introduces guests in English, interviews people by asking questions based on their professions.	Part-I page No - 51 part-2 page No - part-3 page No - part-4 page No - 32 (Q-2), 37, 38, 39, 35 (Q-4)
6	Listens attentively to a variety of programmes.	Part-I page No - 50,51 part-2 page No -27 (Q-1) part-3 page No - 47 (Q-3) part-4 page No -37, 38, 39
7	Responds to instructions and announcements in school and public places such as railway stations , market, bus stands, airport, cinema hall, malls and acts accordingly.	Part-I page No - 51 (Q-1,2,3) part-2 page No-37 (Q-1 A,B), 51 part-3 page No- 47 (Q-1) part-4 page No- 60
8	When required uses mother tongue words and expressions without distortion while speaking/writing English.	Part-I page No - Part-2 page No -36 (Q-6) Part-3 page No - 31 (Q-1,2) Part-4 page No - 54, 55
9	Writes a book review.	Part-I page No - part-2 page No - part-3 page No - 41 part-4 page No-
10	Writes a coherent and meaningful paragraph through the process of drafting, revising, editing and finalising.	Part-I page -42 (Q-3) part-2 page -24 (Q- A,B) part-3 page -36 (Q-7,8,9,10), 40 (Q-8) part-4 page -50 (Q- 2B), 51 (Q-5)

संपादन सहाय्य

श्रीमती सुवर्णा तोरणे	अधिव्याख्याता, DIET पुणे
श्रीमती प्राची पाटील	अधिव्याख्याता, DIET पुणे
श्रीमती वैशाली बच्छाव	अधिव्याख्याता, DIET पुणे
श्रीमती अश्विनी पालवणकर	BMW सेवासदन अध्यापक विद्यालय, पुणे
श्रीमती डॉ. नंदा भोर	मुख्याध्यापिका, भैरवनाथ विद्यालय दोदे, ता. खेड
श्रीमती मालन वाडेकर	शिक्षिका, नवभारत हायस्कूल, शिवणे, ता. हवेली
श्री. नितीन मेमाणे	शिक्षक, जि.प. शाळा पांडे, ता. भोर
श्रीमती सुषमा नांदगुडे	शिक्षक PES मॉडर्न हायस्कूल, पुणे
श्री. अभिनव भोसले	शिक्षक, जि.प. प्राथमिक शाळा मिरजे .ता. खंडाळा
श्रीमती संगीता लांगे	शिक्षक जि.प. शाळा कोरेगाव, भिवर, ता. दौंड
श्रीमती तृप्ती राऊत	शिक्षक H.B. गिरमे माध्यमिक विद्यालय, पुणे
श्रीमती लता वाघोले	विषय साधन व्यक्ती, BRC ता. भोर
श्रीमती बलाक्षे योगिता	विषय साधन व्यक्ती, BRC ता. मुळशी
श्री. धिरज जठार	LFE-CLR संस्था प्रतिनिधी
श्रीमती अमृता परहर	LFE-CLR संस्था प्रतिनिधी
श्रीमती वृषाली फाटक	LFE-CLR संस्था प्रतिनिधी

पुस्तिका वापरल्यानंतर जर आपल्या काही प्रतिक्रिया असतील
तर त्या आम्हाला ऐकायला आवडतील.
आपली प्रतिक्रिया मोलाची आहे !

